Skład Materiałów Piśmiennych

III

6154

Litografia J. Müller N° 467

42-10

d. 7/3 61 roku.

P. Schlenker wniósł propozycyę, ażeby dać nowy popęd do jaknaj-spieszniejszego i najliczniejszego zbierania podpisów na adres, poda-nego do Najjaśniejszego Pana — ponieważ opieszałość pod tym wzglę-dem pochodzi li tylko z nieświadomości osób zajmujących się zbie-raniem podpisów. Zadecydowano, ażeby ogłosić przez gazety nazwiska i mieszkania opiekunów cyrkułowych — i ażeby po cechach niemiec-kich też zbierane były podpisy.

Jenerał Lewiński proponuje: aby ~~wchodził~~ przy rozwiązaniu się delega-cyi przez projektowanego ~~protokołu~~ artykułu do protokołu — wystosować rapport do Księcia Namiestnika, za-wierający rys historyczny czynności Delegacyi, i wyka-zujący nadużycia w administracyi i opodatkowaniu —

~~Ustalono~~ Poruczono zbieranie attestów tyczących nadużyć P. [illegible] i przedstawienie na najbliższym posiedzeniu

Dzio

I.

Działo się w Ratuszu Miasta Warszawy dnia 22/6 Marca 1861 r. O godzi: 11 z rana.

Ustanowiona przez JO Księcia Namiestnika, dla utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego Delegacya z wybranych 24 obywateli Mia: Warszawy, którą składają:

1. Ks. Kan: Wyszyński
2. Ks. Kan. Stecki
3. Jakób Lewiński
4. Ksawery Szlenker
5. Leopold Kronenberg
6. Jakób Piotrowski
7. August Trzetrzewiński
8. Tytus Chałubiński
9. Stanisław Hiszpański
10. Mathias Rozen
11. Karol Bajer
12. Józef Kraszewski
13. Józef König
14. Teofil Piotrowski
15. Nad rabin Mejzels
16. Jakób Natanson
17. Karol Szoltze
18. Kajetan Witkowski
19. Henryk Krajewski
20. Henryk Kuczkowski
21. Konstanty Fischer
22. Antoni Trembicki
23. Antoni Wrotnowski
24. Dominik Zieliński

Polegając na objaśnionych Jéj piśmiennie przez JO Jenerała Paulucci w dwóch decyzyach JO Księcia Namiestnika a mianowicie 1széj stanowiącéj:

Że kommunikowanemi będą imiona i nazwiska osób, mogących być aresztowanemi z wyjaśnieniem przyczyn zaaresztowania.

2giéj według któréj:

Przedsięwzięte być mają środki w celu pogo-

dzenia

dzenia przepisów postępowania sądowego, wojskowego z życzeniem JO Księcia Namiestnika aby oskarżonym obrona prawna była zapewniona.

Przystąpiła w dniu dzisiejszym pod prezydencyą JO Ks. jenerała Paulucci ~~sza~~.

Na dzisiejszém pierwszem posiedzeniu po dopełnionéj Instalacyi członkowie Delegacyi przedewszystkiem prosili o uwiadomienie

1mo O ile Decyzya JO Ks. Namiestnika względem oddania obrony oskarżonym wprowadzoną została w wykonanie. JWny Jenerał Paulucci oświadczył że zapyta o to JO Księcia Namiestnika i odpowiedź dziś jeszcze delegacyi zakomunikuje.

2do Delegacya dla uspokojenia umysłów prosi o uwiadomienie o imionach i nazwiskach osób uwięzionych tudzież o czynionych im zarzutach.

JWny Generał odpowiedział, że i to żądanie przedstawi JO Księciu Namiestnikowi i odpowiedź dziś jeszcze Delegacyi zakomunikuje.

3^cio Delegacya wyraziła zdanie że szybkie zadecydowanie co do losu oskarżonych zgodnie z zasadami słuszności i ludzkości przyłożyłoby się potężnie do uspokojenia umysłów. JWny Generał odpowiedział, że żądanie to przedstawi JO Księciu Namiestnikowi.

4to Delegacya uważa za konieczne urządzenie straży bezpieczeństwa z Obywateli nieuzbrojonych i bez cech urzędowych. JW. Generał odpowiedział że żądanie to również przedstawi JO Księciu Namiestnikowi, i dziś jeszcze udzieli odpowiedź.

5to Delegacya wyraziła zdanie iż uważa za potrzebne ażeby policya wykonawcza w razie wykonywania środków nadzwyczajnych zawiadomiła o tém poprzednio Delegacyą, przez co by środki te nadzwyczajne nie raz uniknionemi być mogły. JWny Generał Paulucci oświadczył że na powyższy wniosek w zupełności się zgadza.

6to Postanowiono że sessye zwyczajne odbywać się będą codziennie o godzinie 1^széj z południa i o 7^méj wieczorem, na sessyach prowadzonym będzie protokół, w dwóch równobrzmiących egzemplarzach i przez wszystkich członków podpisywanym będzie. JW jenerał

7mo JWny jenerał zgodził się na żądanie Delegacyi ażeby służba zawiadomioną była o imionach i nazwiskach członków Delegacyi celem łatwiejszego pozyskania pomocy policyjnéj w razie potrzeby.

Na tém posiedzenie ukończono, protokół niniejszy spisany jednozgo-

dnie w dwóch oddzielnych księgach przeczytaniu przyjęty i podpisany został przez wszystkich obecnych z tą wzmianką, że wszystkie wnioski członków Delegacyi jednozgodnie przedstawionemi były.

Następują podpisy:

II.gie Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym dnia 6 Marca 1861 r. o godzinie 7mej wieczorem

Na dzisiejsze wieczorne posiedzenie Delegacyi, pod prezydencyą JW Generała Paulucci zebrali się następujący członkowie:

1. Jakób Lewiński
2. Mathias Rozen
3. Tytus Chałubiński
4. Józef König
5. Leopold Kronenberg
6. A. Stecki
7. Konstanty Fischer
8. Antoni Trembicki
9. Kajetan Witkowski
10. Stanisław Hiszpański
11. Antoni Wrotnowski
12. Henryk Krajewski
13. Dominik Zieliński
14. Jakób Natanson
15. Henryk Kuszkowski
16. Teofil Piotrowski

17. August Trzetrzewiński
18. Józef Ignacy Kraszewski
19. Jakób Piotrowski
20. Nadrabin Beer Meissels
21. Karol Bayer
22. X. Kan: Wyszyński
23. Ksawery Schlenker
24. Franciszek Scholtze – którego mnie mylnie w protokóle poprzednim podaném zostało –

Przedewszystkiem JW generał Paulucci zakomunikował następującą odpowiedź na żądanie przedstawione na poprzedniém posiedzeniu –

"Książe Namiestnik, któremu miałem honor przedstawić środki które uważacie panowie za potrzebne przedsięwziąć w celu uspokojenia wzburzenia umysłów, upoważnił mnie do zakomunikowania Panom co następuje:

1. Książe pozwolił mi że zajmie się jak można najprędzéj zapewnieniem uwięzionym politycznym środków uniewinnienia się przez udzielenie im obrońcy. Z mojéj strony mam honor dodać, że środek ten tak wielkiéj wagi, w interesie ludzkości, nie może być przedsięwziętym bez dojrzałéj rozwagi; tém więcéj że zmienia on całkowicie sposób postępowania istniejący w Królestwie

2. Lista uwięzionych za przestępstwa polityczne i przyczyna ich zatrzymania zakomunikowaną będzie przezemnie Delegacyi.

3. Książe Namiestnik zgodził się

także na życzenie Panów, przy-
spieszenia decyzyi, względem losu uwię-
zionych politycznych.
4. Książe Namiestnik podług życzeń
Delegacyi raczył zezwolić ażeby w razie
nagłości wskazanej przez Delegacyę
a uznanej przez Prezesa jako
Dyrektora głównego Policyi, właści-
cielom nieruchomości i mieszkań-
com miasta pełnić służbę kon-
stablów w celu utrzymania po-
rządku publicznego.

Po wysłuchaniu powyższej odpowiedzi Delegacya wy-
raziła zdanie że zwłoka w tak nagłych okolicznościach
może wywrzeć niekorzystne wrażenie na umysły oby-
wateli miasta.

JWny generał Paulucci oświadczył że wiadomość co do
uwięzionych politycznych na jutrzejszym posiedzeniu Delega-
cyi zakomunikuje.

Wreszcie JWny Jenerał oświadczył, że dla ułatwienia obrad
oraz na przypadek jego nieobecności zachodzi potrzeba wybra-
nia wice-prezesa Delegacyi. Delegacya podzielając to zda-
nie jednomyślnie na wice-prezesa zaprosiła i obrała
członka swego Jakóba Lewińskiego, który obowiązki wice
prezesa przyjął.

Protokół niniejszy przeczytano przyjęto i podpisano

Następuje podpisy.

III.

Działo się w Warszawie w Gma-
chu Ratuszowym dnia 7 Marca
1861 r. o godzinie 2 z południa

Na dzisiejsze zwyczajne posiedzenie Delegacyi, pod prezy-
dencyą JW. jenerała Paulucci zebrali się członkowie poniżej
podpisani. 1mo Posiedzenie otworzył JW. jenerał Paulucci
złożeniem podpisanej przez siebie listy, uwięzionych w Cyta-
deli. Delegacya przyjęła ten dokument w zamiarze rozpozna-
nia takowego, stanowiąc że kopija jego do protokołu następ-
nego posiedzenia dosłownie wniesiona będzie.

2° Na zapytanie Delegacyi, czyli oprócz w Cytadelli niema gdzieindziej osób uwięzionych za sprawy polityczne, JW. generał Paulucci oświadczył: iż wiadomo mu tylko że w Gmachu Ratuszowym znajduje się jeden zatrzymany, na odwiedzenie którego po ukończeniu posiedzenia obecnego przez członków Delegacyi JW. generał zezwolił—.

III. JW. generał Paulucci oświadczył: że ~~co mające powyższego dopisku ma być~~: iż słyszał poufnie, iż przedsięwziętemi być mają środki w celu wyjednania, aby przy śledztwie prowadzonem, w sprawach uwięzionych politycznych dwóch członków przez Delegacyję wskazanych asystować mogło.

4° Delegacya przedstawiła, że z powodu trudności w robieniu kopii z protokołów Jej posiedzeń wypadałoby wyjednać ogłoszenie ich drukiem. JW. generał Paulucci oświadczył: że drukowanie tych protokołów miejsca mieć nie może—.

5° Delegacya przedstawiła następnie że gdy niewiadomością prawa tłumaczyć się nie można, zatem konieczną jest rzeczą wiedzieć o prawie w kraju obowiązującem; tymczasem uwięzieni za sprawy polityczne oddawna sądzeni są przez sądy wojenne podług praw, które nigdy ogłaszane nie były i nikomu z mieszkańców wiadomemi nie są. Delegacya zatem uważa za konieczne prosić o zakomunikowanie jej prawa i procedury, którymi sądy wojenne trzymają się w sądzeniu spraw politycznych. JW. jenerał przyrzekł żądaniu temu zadość uczynić—.

6° Delegacya wyraziła następnie, że dodanie obrońców uwięzionym politycznym mogłoby mieć miejsce, stosownie do praw obowiązujących na podstawie artykułu 53. ustawy przechodniej Kodeksu karnego, w dniu 11 Listopada 1847 r. wydanej—.

7. Delegacya przedstawiła iż w mieście rozchodzą się wieści że na placach publicznych postawiane być mają budki w celu pomieszczenia w nich wojska, co na stan umysłów szkodliwy wpływ mieć musi— JW. jenerał oświadczył: że pomieszczenie żołnierzy, jawne w budkach uważa za właściwsze jak pomieszczenie ich w

miejscach prywatnych ~~w t~~ i ukrytych —.

8mo W czasie trwającego posiedzenia członkowie Delegacyi Jakób Lewiński, Ksiądz kanonik Stecki i Antoni Wrotnowski udali z JW. generałem Paulucci do aresztu detencyjnego w gmachu Ratuszowym znajdującego i tamże przekonali się, że w rzeczonym areszcie znajduje się jeden tylko zatrzymany, Feliks Maladziński przyaresztowany w zeszły Poniedziałek przez akademików jako niespokojny. Oprócz niego jest jeszcze oddany do szpitala Krynicki.

Na tém posiedzenie ukończone, protokół niniejszy odczytany, przyjęty i podpisany został —

Podpisy —.

IV.

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym dnia 8 Marca 1861 r. o godzinie 11 z rana.

Na dzisiejszém zwyczajném Posiedzeniu pod prezydencyą JW generała Paulucci zebrali się członkowie poniżéj podpisani —.

Delegacya przedstawiła, przedewszystkiém JWg: Paulucci projekt do ogłoszenia w Pismach publicznych z jéj strony ściczynić się mającego téj treści:

„Delegacya czuwająca ze strony obywateli nad porządkiem i bezpieczeństwem publicznym, oraz nad losem osób wypadkami ostatnich czasów dotkniętych, nie tracąc na chwilę z oczu obowiązków zaufaniem współobywateli na nią włożonych, odwołuje się do świętego uczucia miłości kraju i upraszą ludność

aby dopomagając Delegacyi w spełnieniu trudnego zadania i nadal okazywała takież same uczucia jakie ją ożywiały w pamiętnym dniu pogrzebu 2 Marca b. r. i aby zachowała tęż samą pełną godności postawę w dniu jutrzejszego nabożeństwa. Nad porządkiem przy kościołach czuwać będzie służba obywatelska.

I prosiła o wyjednanie u JO Księcia Namiestnika wydrukowania dziś jeszcze wspomnionego ogłoszenia w całości, a to w celu uspokojenia umysłów bez czego Delegacya uważała by swoją działalność za stanowczo utrudnioną, a tém samém nieodpowiadającą dostatecznie zamierzonemu celowi.

Skutkiem tego Delegacya upraszała JW. g. Pauluzzi, aby raczył zdanie to wraz z projektem ogłoszenia przedstawić JO Księciu Namiestnikowi na którego Decyzyą Delegacya w komplecie oczekiwać będzie.

Jakoż w ciągu trwającego posiedzenia, JW gen. Pauluzzi udał się do JO Księcia Namiestnika, od którego powróciwszy uwiadamiając Delegacyą zakomunikował odpowiedź: iż Książe Namiestnik na publikacyą zezwolić nie raczył. Mając sobie zatamowaną tym sposobem możność, odezwania się do publiczności za pomocą druku, Delegacya pozbawiona jest normalnych środków działania na umysły. Z tego względu uważa Delegacya wpływ swój zcentralizowany za najzupełniej nadwerężony i niepodobny.

Na tém protokół ukończony przeczytany przyjęty i podpisany został.

Podpisy.

5.–

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym dnia 8 Marca 1861 r. o godzinie 7 wieczorem.–

Na dzisiejsze wieczorne posiedzenie pod prezydencyą JW. generała Paulucci zgromadzili się niżej ~~zgro~~ podpisani członkowie.

Delegacya zakommunikowała po otwarciu posiedzenia JW generałowi Paulucci zmienione co do redakcyi przez Władzę i w niej przytoczonych słowach dozwolone przez JO Księcia Namiestnika ogłoszenie Delegacyi do mieszkańców m. Warszawy:

„Delegacya obywateli obowiązana do współdziałania dla podtrzymania porządku i bezpieczeństwa, pragnąc gorąco podołać swemu działaniu, odzywa się w imieniu miłości kraju, do mieszkańców, wzywając ich uczestnictwa, aby stale zachowali spokój we pamiętnym dniu 2 Marca okazany, jako niemniej już dowiedzioną pełną godności postawę i w czasie odbyć się mających nabożeństw w dniu jutrzejszym. Obywatele ze swej strony czuwać będą nad zachowaniem spokojności i porządku”.–

Delegacya objawiła żądanie, aby żandarmy i Policyanci cofnięci zostali zupełnie podczas jutrzejszego nabożeństwa. JW ge. Paulucci oświadczył, że żandarmy wcale obecnemi nie będą; milicyanci zaś znajdować się będą tylko w miejscach zacieśnionych przy dorożkach i to w małej liczbie.–

Delegacya objawiła że służba z obywateli na jutro jest w wykonaniu, ponieważ nagłość okoliczności usprawiedliwia wprowadzenie jéj w życie na dzień jutrzejszy. JW. generał Paulucci oświadczył, że przeciwko temu niema nic do nadmienienia.–

Na tem protokół niniejszy zakończony, przyjęty i podpisany został.–

(Podpisy).–

6.

Działo się w Warszawie w gmachu Ratuszowym dnia 9 Marca 1861 o 7 godzinie wieczorem —.

Na dzisiajsze wieczorne posiedzenie zgromadzili się niżej podpisani członkowie pod prezydencyą wice prezesa Jakóba Lewińskiego

1mo Delegacya wzięła na uwagę świeżo wprowadzone obostrzenia w losie więźniów w Cytadeli a mianowicie: że zabroniono wszelkim innym osobom oprócz Rodziców braci i siostr rodzonych uwięzionego widywać się z więźniami że Ci nawet krewni legitymować się muszą z pokrewieństwa świadectwem policyi i że dostarczanie więźniom książek do czytania wzbronione zostało. Ponieważ mała bardzo liczba więźniów ma tutaj tak bliskich krewnych ponieważ legitymacya przez świadectwo policyi jest niemal niepodobną, ponieważ tym sposobem więźniowie skazani są na zupełne prawie od świata zewnętrznego odosobnienie, przeto Delegacya postanowiła, rzecz tę przedstawić JW generałowi Pauluzzi, aby usunięcie tych obostrzeń gdzie należy jak najspieszniej wyjednać zechciał —

2do Delegacya mając wiadomość z ustnego niektórych jej członków przekonania, że żołnierze przez swe postępowanie zdają się drażnić publiczność objawiła życzenie aby wydany był rozkaz dzienny, nakazujący im odpowiednie zachowywanie się —.

Z powodu nieobecności JW. generała Pauluzzi Delegacya prosiła członków swoich Ksawerego Szlenker i Jakóba Piotrowskiego, ażeby powyższe przedstawienia, jaknajprędzej JW. generałowi Pauluzzi zakommunikowali —

Na tem protokół niniejszy ukończony przyjęty i podpisany został —

(Podpisy) —

7.

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym dnia 11. Marca 1861 r., o godzinie pierwszej po południu. —

Na dzisiejszem zwyczajnem posiedzeniu zgromadzili się niżej podpisani Członkowie pod prezydencyą Vice-Prezesa Jakóba Lewińskiego.
Stosownie do protokółu Delegacyi z dnia 7. b. m. zamieszcza się Lista Więźniów przez JW. Generała Paulucci zakomunikowana, wraz z uwagami szczegółowemi w niej zamieszczonemi. —

Lista obejmuje naprzód tytuły rubryk następujące: a. numer porządkowy; b. imię i nazwisko aresztowanego; c. stan; d. datę dostawienia do Cytadelli; e. obciążający zarzut; f. uwagi. Oskarżeni podzieleni są na kategorye odróżnione przez podkreślenie każdej z nich, po wymienieniu osób do tejże kategoryi należących, i które tu liczbami rzymskiemi oznaczają się:

I a. 1.; b. Alexander Pomian c. b. Inżenier z Rossyi. d. 25 Stycznia / 6 Lutego 1859 r.
a. 2; b. Michał Butowicz c. b. Kommissyoner — d. — dto —
a. 3.; b. Jakób Szemiot c. b. Urzędnik Intendentury — d. 26 Stycznia / 7 Lutego 1859.
e. Pomian obwiniony o fałszowanie storublowych assygnat rossyjskich. Butowicz o puszczanie ich w kurs za wiarą, a Szemiot o ukrywanie przestępstwa i przestępcy. —
f. Sprawa skończona, wyrok Sądu Wojennego zapadł, lecz konfiskacya jeszcze nie nastąpiła. —

II a. 4; b. Adam Frąbczyński c. Uczeń Gimn. Realnego — dnia 13/26 Paździer. 1860.
a. 5; b. Henryk Filipowicz c. Uczeń Szkoły Szt. pięknych — d. 15/27 Paździer. 1860.
a. 6; b. Józef Kleczyński c. Uczeń Gimn. Realnego — d. 26. Września / 8 Października 1860.
e. Wszyscy trzej obwinieni o rozpowszechnianie pomiędzy publicznością proklamacyj, wierszy, oblewania tejże publiczności ubrania kwasem siarczanym i rozmyślne wylanie w teatrze cuchnącego płynu podczas bytności tamże Najjaśniejszego Pana. —

7

f. Sprawa ukończona i przedstawiona do decyzyi J. O. Księcia Namiestnika, lecz decyzya jeszcze nie wydana. NB. Trąbczyński osadzony w Dodonanshauzie. —

III a. 7. b. Henryk Jankowski c. Syn. Porucznik Ułan. Ross. – d. $\frac{7}{19}$ Stycz. 1861.
a. 8. b. Konstanty Szyszkowski c. Uczeń Zakł. Medy. w Zwierzyńcu – $\frac{8}{20}$ Listop. 1860.
a. 9. b. Bolesław Dehnel c. b. Pisarz Konsystorz. Wyz. Ew. Augs. – d. $\frac{28 \text{ Listop.}}{10 \text{ Grudz.}}$ 1860.
e. Jankowski aresztowany w Krakowie przez Władzę austryackie i wydany Władzom naszym, jako podejrzany o stosunki z partyą Mierosławskiego i zamiar zrobienia powstania w Królestwie. Dehnel zaś i Szyszkowski podejrzeni o stosunki z Jankowskim w tymże samym celu. —
f. Jak w Kategoryi II f. —

IV. a. 10. b. Alexander Bondrzewicz c. Magazynier Kolei Żelaznej Warszawsko Wiedeńskiej – d. $\frac{30.}{11}$ $\frac{\text{Grudnia}}{\text{Stycznia}}$ $18\frac{60}{61}$ r. —
e. obwiniony o posiadanie zabronionych książek i wierszy.
f. Jak w Kategoryi III f.

V. a. 11. b. Andrzej Sikorski c. Gimwerner Inst. Sklad. d. $\frac{12}{24}$ Stycznia 1861.
a. 12. b. Adam Rzeszotarski c. Syn obywat. Ziemskiego – d. $\frac{14}{26}$ Stycznia 1861.
e. Sikorski obwiniony o posiadanie zakazanych książek i wierszy, a Rzeszotarski o napisanie do Sikorskiego listu z Paryża, w którym opisuje o zawiązanych znajomościach z Członkami Partyi Mierosławskiego. —
f. Sprawa ta z decyzyi J. O. Księcia Namiestnika oddana pod Sąd Wojenny, lecz Sąd ten do czynności jeszcze nie przystąpił. —

VI. a. 13. b. Antoni Załuskowski c. Syn obyw. Ziemsk. – d. $\frac{26.}{7}$ $\frac{\text{Stycznia}}{\text{Lutego}}$ 1861.
e. aresztowany z powodu włożenia na siebie, w czasie maskarady, kostiumu niewolnika obciążonego łańcuchami. f. jak w kategoryi V f.

VII a. 14. b. Stanisław Korupski c. poddany Austryacki d. $\frac{1}{13}$ Lutego 1861.
e. okazał się być agentem Rządu Austryackiego i takież obowiązki

przyjął w Warszawie, gdzie rozrzucał bezimienne listy i przylepiał po ulicach proklamacye powstańcze,
f sprawa ukończona lecz decyzya JO Księcia Namiestnika nienastąpiła.

VIII a 15 b Ignacy Skarzyński c utrzymujący się z prac literackich, – d. $\frac{8}{20}$ Lutego 1861 r.
a 16 b Henryk Dyktowski c subiekt handlu d. $\frac{15}{27}$ Lutego 1861 r.
a 17 b Antoni Narolski c Student Akademii Medycznej d. $\frac{13}{25}$ Lutego 1861
e pierwsi dwaj obwinieni o rozrzucanie w Lublinie bezimiennych listów i wybijanie tamże okien, a trzeci podejrzany o kompozycyę tychże listów, posiadanie proklamacyi Mierosławskiego i zbieranie w Lublinie składek.
f z powodu niemianowania nowego uczestnika do Kommissyi Śledczej, indukcya tej sprawy nie rozpoczęła.

IX a 18 b Władysław Krajewski c Student Akademii Medycznej d. $\frac{15}{27}$ Lutego 1861 r.
a 19 b Stanisław Szachowski c uczeń Sz: Szt: Pięk. d $\frac{15}{27}$ Lutego 1861 r.
a 20 b Ludwik Balcer c Ucz: Szk: Szt: Pięk: d $\frac{15}{27}$ Lutego 1861 r.
a 21 b Józef Turowski c — dtto — d — dtto —
a 22 b Karol Nowakowski c — dtto — d — dtto —
a 23 b Leopold Cieślecki c — dtto — d — dtto —
a 24 b Ludwik Biernacki c lekarz prywatny d — dtto —
e Nowakowski, Cieślecki i Turowski obwinieni o krzyki na Gołębiej ulicy w d. $\frac{13}{25}$ Lutego r.b. i pobicie dozorców, a Nowakowski nadto o pobicie policyanta Tadeuszaka

w głowę, skutkiem czego pojął mu laskę – Wierniacki o krzyki aby illuminować miasto i uderzenie żelaznym prętem w głowę policyanta chcącego go zatrzymać – Trajewski o krzyki i ranienie Żandarma w twarz – Szachowski o krzyki i Walcer o rozrzucanie na Ulicy Elektoralnej plakatów. –

f z powodu nienaznaczenia nowego referenta do Kommissyi Śledczej instrukcya tej sprawy nierozpoczęta

X a 25 b Józef Cywiński c Dymissyonowany Oficer wojsk Rossyjskich d $\frac{21}{5}$ Lutego/Marca 1861 r.

c obwiniony o namawianie Uczniów Gimnazyum Piotrkowskiego do powstania i rozdawanie im broni – aresztowany przez tychże uczniów f jak w kategoryi IX. –

Lista zakończona jest następującem zaświadczeniem JW Generała Pauluzi:

„zapewniam niniejszem, że prócz osób w liście tej wymienionych więcej nikogo za polityczne przewinienia w cytadelli aresztowanego nie ma – że porządek za czasów pełnienia przezemnie obowiązków Prezesa Kommissyi Śledczej zaprowadzony, dotychczas istnieje, a nadto JO Książe Namiestnik rozkazał w miejsce dotychczasowego etatu po kop: 30 na osobę, wyznaczać po kop: 45 dziennie. – w Warszawie d. $\frac{24}{7}$ Lutego/Marca 1861 r. (–) b. Prezes Kommissyi Śledczej, Naczelnie Zarządzający Policyą Warszawską, Generał Major Margrabia Pauluzi."

W czasie rozpoznawania tej listy, Delegacya miała sobie przedstawiane liczne prośby, tak ustnie jako i na piśmie, o wstawienie się do władz

S.

celem wyjednania łagodnéj losu uwięzionych ludzi lub ich uwolnienia; które też Delegacya wszystkie szczegółowo rozpatrzy, obecnie zaś Delegacya wychodząc z zasady, że wszystko co tylko przyczynić się może do uspokojenia umysłów wchodzi w zakres jéj działania, i że takowe o tyle tylko skutecznem być może, o ile Delegacya będzie ciągle organem ludności pośredniczącym u Władzy; mając na uwadze, że los więźniów znakomicie wpływa na dzisiejszy stan umysłów, ma honor przedstawić niektóre ogólne uwagi co do zakomunikowanej jéj listy uwięzionych.—

W zdaniu swoim kieruje się Delegacya jedynie treścią zakomunikowanej listy, gdyż akta sprawy nie są jéj znane.—

Przedewszystkiem nadmienić wypada, że trzej pierwsi oskarżeni należą do kategoryi, którą zajmować się, nie może być zadaniem Delegacyi; że następnie w liczbie uwięzionych, znajduje się jeden agent prowokacyjny zagraniczny, a drugi aresztowany przez uczniów Gimnazyum Piotrkowskiego, że więc właściwie znajduje się w Cytadelli 20 więźniów, których los, publiczność obchodzi, co do tych więc Delegacya ma zaszczyt przedstawić następujące uwagi:

a Bądzewicz i Sikorski są oskarżeni o posiadanie zakazanych książek i wierszy.— Nadmienić tu wypada, że lista książek zakazanych, o ile wiadomo Delegacyi nigdy publikowaną nie była, w każdym

zaś razie, za posiadanie pism, choćby nawet podburzających do sprzeciwiania się lub oporu Władzom przez Rząd ustanawianym, ustęp 2. Art 285 Kod: kar: Gł. i Pop: oznacza karę aresztu od 5 dni do 3 tygodni, lub naganę w obec Sądu; - karę niewątpliwie mniejszą od wysiedzianego już przez Wądzewicza i Sikorskiego aresztu. Zresztą czyny o których tu mowa, jako objęte Działem II. Kodexu, niepodlegają według Art 29 Ustawy Przechodniej z r. 1847 pod jurisdykcyę Sądów wojennych. -

b. Obwinieni o krzyki na Długiej ulicy lub pobicie policyantów w d. 13/25 Lutego 1861 Władysław Krajewski, Stanisław Drachowski, Józef Turowski, Karol Nowakowski, Leopold Cieślecki, Ludwik Biernacki podlegać by się zdawali karom Art 302 Kod. kar. Gł. i Pop: objętym, z których najsurowszą jest areszt od 5 dni do 3 miesięcy; zaś zarzut czyniony Ludwikowi Walcer, odnosić się zdaje do Art 315 tegoż Kodexu. -

Obwinieni obu powyższych kategoryj, kwalifikowaliby się zdaniem Delegacyi z wolności do odpowiadania, zanim Sądy właściwe, o istocie czynu zadecydują. -

c. O ile z określenia czynu co zakomunikowanej treści wiadomości można, Delegacya nie może dopatrzyć dostatecznie, czynu kary godnego co do Antoniego Zaturkowskiego, oskarżonego o włożenie kostiumu niewolnika w czasie maskarady. Podobnież co do Adama Rzerzotar-

skiego, sam fakt znajomości członków partyi Mierosławskiego i napisanie o tem listu, jeżeli inne nie zachodzą zarzuty, niezdawałby się także ulegać jakiej kolwiek karze, przez Kodex Karny postanowionej.

c Co do obwinionych Adama Sąbczyńskiego, Henryka Filipowicza i Józefa Kleczyńskiego, jeżeli czyny w oskarżeniu wymienione, dowiedzione im zostały, Delegacya nadmienić to tylko może, że obwinieni są małoletni i uwięzienie ich trwa już blizko pięć miesięcy.

e Co do Narcyza Jankowskiego, Konstantego Ryszkowskiego i Bolesława Dehnela, Delegacya nieznając akt sprawy i niemogąc przytoczyć argumentów z prawa, ośmiela się upraszać o przyspieszenie decyzyi zgodnie z zasadami ludzkości.–

f Co do Ignacego Starzyńskiego, Henryka Łyktowskiego i Antoniego Nawalskiego, Delegacya z zakomunikowanej listy, niemoże sobie dostatecznej nabrać zdać sprawy o doniosłości oskarżenia; a w razie jeżeli czyn ich nieprzechodzi zakresu Art. 285 Kod. Kar: Gł. i Pop: postąpienie z nimi jak i z innymi obwinionymi tej kategoryi za słuszne by uważała.–

Wyszczególniwszy powyższe okoliczności, które z samego już nawet stanowiska prawnego przytoczyć się dają, Delegacya pozwala sobie upraszać JW Generała Laubiri, aby te względy przedstawić raczył JO Księciu Namiestnikowi, z po-

wodu że takowe może na los więźniów wpłynąćby mogło. Obok tego wszakże, mając na uwadze powierzone sobie zadanie utrzymania porządku i bezpieczeństwa, Delegacya najmocniej uprasza o zwrócenie uwagi, że wszystkie te czyny zdają się być wynikiem ogólnego rozbudzenia, które przez ostatnie wypadki tak widocznem się stało.- Delegacya jest przekonaną, że w obecnym czasie odstąpienie od środków karnych, skoro dojdzie do wiadomości publicznej przyczyni się do uspokojenia umysłów.—

Następnie Członkowie Xawery Szlenkier i Jakób Piotrowski zdali sprawę z czynności poruczonej im na posiedzeniu w dniu onegdajszem odbytem, w słowach następujących: „Z powodu słabości JW Generała Pauluzi udaliśmy się do JW Generała Adjutanta Kotzebue z przełożeniem, aby raczył w tym samym dniu jeszcze przedstawić JO Księciu Namiestnikowi potrzebę zwolnienia obostrzeń w Cytadelli w ostatnich dniach zaprowadzonych. W skutek tego przybył z odpowiedzią Pułkownik Demoncal i oświadczył, że JO Książę polecił Generałowi Jermołow, żeby dozwolono odwiedzać uwięzionych, nie tylko krewnym ale i znajomym, bez legitymowania się przez Policyą, byleby tylko nie zgromadzano się tam zbyt tłumnie.

Co się tyczy prośby, żeby żołnierzom ponownie wydany był rozkaz odpowiedniego zachowania się względem publiczności, JW. Generał Kotzebue oświadczył, że polecenia w tej mierze, dwukrotnie wydane już zostały, i że sam osobiście upomina Oficerów, aby tego najściślej przestrzegali, że jednak na skutek naszej prośby nowego rozkazu wydać nie zaniecha."

Na tem protokół niniejszy zakończony, odczytany, przyjęty i podpisany został.—

(: podpisy :)

8.

Działo się w Warszawie dnia 12 Marca 1861 roku w Zamku Królewskim o godzinie 1 z południa.

Na dzisiejsze zwyczajne posiedzenie zgromadzili się Członkowie niżej podpisani pod Prezydencyą JW. Generała Paniutiny.—

Przedewszystkiem nadmienić wypada, że zamieszczone we wczorajszym protokóle uwagi względem więźniów, przez Członków Delegacyi, Jakóba Piotrowskiego, Karola Szlenkiera i Leopolda Kronenberga, zakommunikowane zostały JW. Generałowi Paniutinie, który następnie miał zamiar przedstawić je JO. Księciu Namiestnikowi i w odpo-

więźni na takowe obecnie oświadcza, że JO. Książe Namiestnik, rzeczone przedstawienia Delegacyi bardzo dobrze przyjąć raczył, i że obecnie losem więźniów zajmuje się, czego dowodem jest, że już jednego z nich Stanisława Szachowskiego uwolnić polecił, co do innych zaś uwięzionych JW. Generał Paulucci wyraził nadzieję, że względem losu ich w bardzo krótkim czasie przychylna nastąpi decyzya. —

Na tem protokół niniejszy, po przeczytaniu tak niniejszego, jako i wczorajszego protokółu w obec JW. Generała Paulucci, przyjęty i podpisany został. —

(: podpisy :)

9.

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym, dnia 13 Marca 1861 o godzinie 7 wieczór. —

Na dzisiejszem wieczornem posiedzeniu, zgromadzili się niżej podpisani członkowie, pod prezydencyą JW. Generała Paulucci; — Przedewszystkiem członek Delegacyi Ksawery Szlenkier, wspólnie porozumiawszy się z członkiem Leopoldem Kronenberg, oświadczył że w dniu dzisiejszym, o godzinie 12 w południe, wezwany został razem z Leopoldem Kronenbergiem do-

kiem

kim delegacyi do Xięcia Namiestnika, który
im jako jednocześnie powołanym: Metropolicie
Ks. Arcybiskupowi Warszawskiemu, Księdzu Anto-
niemu Fijałkowskiemu, Andrzejowi Hr. Zamojskie-
mu i Władysławowi Hr. Małachowskiemu, odczytać
raczył Najwyższe pismo Najjaśniejszego Pana, do
Xięcia Namiestnika adresowane, którego treść
główna jest ta: iż Najjaśniejszy Pan zamierza za-
prowadzić reformy w Cesarstwie i Królestwie Polskiem,
czem teraz zajmować się raczy, i liczy na utrzymanie
porządku i spokojności ze strony mieszkańców Królestwa.
Następnie delegowanym wyżej wyrzeczonym komu-
nikowanem zostało poufnie, że pierwszemi reformami
w Królestwie zaprowadzić się mającemi będą:

1° Utworzenie Rady Stanu, do której wejść ma-
ją urzędnicy i obywatele ludzie zaufania.

2° Urządzenie Rad Municypalnych po miastach w
Królestwie, na zasadzie wyborów.

3° Zupełna zmiana, przerobienie komplet. systematu
wychowania publicznego.

4° Wezwani będą urzędnicy i obywatele, ludzie zaufania,
w celu naradzenia się nad potrzebami Kraju.

Wszystkie te projekta w przeciągu dni 12u ogłoszone
być mają.

Po zapisaniu powyższej relacyi członka delegacyi
Szanownego Szlenkera, nadmienić tu wypada, że JW.
Generał Paulucci uwiadomił w dniu wczorajszym
[illegible] Delegacyę Jakóba Lewińskiego o uwolni-

niu

nów z Cytadeli: Józefa Turowskiego, zaś w dniu dzi-
siejszym, tegoż Oberprezesa uwiadomienie pisemne, o uwol-
nieniu więźniów następujących: Adama Trąbczyń-
skiego, Aleksandra Bondrzewicza, Andrzeja Sikorskie-
go, Antoniego Łatuszkowskiego, Leopolda Cieleckiego,
Henryka Syktowskiego, Adama Krzesztarskiego,
Ignacego Starzyńskiego, i Konstantego Szyszkow-
skiego. -
Po wysłuchaniu relacyi członka Karola Szlen-
kier, delegacya objawiła zdanie następujące:
Delegacya obywateli Miasta Warszawy, powstała
zaufaniem mieszkańców, w dniu 27 Lutego, i upo-
ważniona przez JO Xięcia Namiestnika do zasia-
dania w Ratuszu Miejskim, przyjęła mandat
wpływania na uspokojenie umysłów do nadejścia
odpowiedzi Najjaśniejszego Pana, na adres przez
mieszkańców Królestwa na ręce JO Xięcia Na-
miestnika złożony, i mandat ten wśród najdraż-
liwszych okoliczności spełniała tylko siłą moral-
ną i wpływem jaki jej dało zaufanie obywateli.
Dzisiaj w przekonaniu że mandat ten udzielony jej
doraźnie i czasowo ustaje, Delegacya uważa za
obowiązek odpowiadając położonemu w niej zaufa-
niu, przedstawić potrzeby miasta, które acz kolwiek
nader drobne w porównaniu z ogólnemi potrzeba-
mi kraju, są wszakże ogólnych pragnień odbiciem.

Za najpierwszy i najpilniejszy warunek powrócenia i ustalenia porządku, uważa Delegacya powierzenie zarządu miasta, Administracyi dochodów i wydatków, Radzie powołanej przez ogół, swobodnie wybranym obywatelom, bez różnicy stanu i wyznania.

Za jedną z głównych powodów, dla których dzisiejszy zarząd nie odpowiada swemu zadaniu, opinia publiczna uważa rozdzielenie Administracyi od policyi wykonawczej, które by złączone być winny tak, aby tym sposobem policya nabrała charakteru zapobiegającej i opiekuńczej, zamiast drażniącej i prowokacyjnej.

Wobec tych potrzeb, Delegacya widzi się w obowiązku wypowiedzieć, że jak najprędsze zarządzenie wyborów zdaje się być koniecznością położenia.

Na tem protokół niniejszy zakończony, przeczytany, przyjęty i podpisany został.

(: podpisy :)

10.

Działo się w Warszawie, w Gmachu Ratuszowym dnia 15 Marca 1861 r. o godzinie 7 wieczorem.

Na dzisiejsze wieczorne posiedzenie zgromadzili się członkowie niżej podpisani pod prezydencyą JW. Generała Paulucci.

Przedewszystkiem Delegacya uważa się w obowiązku zaznaczyć fakt, że żądanie jej wyrażone na posiedzeniu

Z dnia 13 b. m. i r. określającem mandat delegacyi za-
ustały wywołała ogólny objaw opinii publicznej,
aby delegacya potrzebnych przez siebie obowiązków
pełnienia opuszczała.
Z powodu silnego wzruszenia umysłów, jakie o-
becnie napowrót się objawiło Delegacya uważa za
konieczne, aby zapowiedziane pewnie reformy jak
najprędzej ogłoszonemi były i w wykonanie wpro-
wadzonemi zostały. Delegacya upraszа J. W. Ge-
nerała Paulucci, aby to jej żądanie do wiadomości
J. O. Księcia Namiestnika podnieść raczył. —
J. W. Generał Paulucci oświadczył: że mając naj-
zupełniejszą pewność prędkiego wprowadzenia
w wykonanie zapowiedzianych reform, nie uwa-
żałby potrzeby osobnego przedstawienia do J. O.
X. Namiestnika — jednakowoż życzeniom delega-
cyi zadosyć uczyni i żądanie jej J. O. X. Namiestni-
kowi przedstawi.
Delegacya następnie upraszała o podobne
przedstawienie J. O. X. Namiestnikowi sprawy
pozostałych w Cytadeli więźniów. — J. W. Gene-
rał Paulucci oświadczył, iż spodziewa się
w krótce przychylnej co do losu ich decyzyi. —
Na tem protokół niniejszy zamknięty, przeczy-
tany, przyjęty i podpisany został. —

(: Podpisy :)

II

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym, dnia 16 Marca 1861 roku o godzinie 7 wieczór.

Na dzisiejsze wieczorne posiedzenie zgromadzili się członkowie niżej podpisani, pod prezydencyą JWgo Jenerała Paulucci, który zakomunikował delegacyi w przedmiocie Sądów wojennych co do spraw politycznych następujące wyjaśnienie na piśmie.

Podług obowiązującej u nas Ordynacyi Kryminalnej Pruskiej każdemu z obwinionych o jakiekolwiek bądź przestępstwo oskarżonemu, służy upoważnienie mianowania sobie obrońcy, który ma prawo znajdować się przy badaniu świadków (§ 340) assystować przy ostatecznem przesłuchaniu swego klienta (§ 422) akta Sądowe do wyrobienia obrony powinny mu być po ukończonej inkwizycyi komunikowane (§ 451). W tej obronie wykazać on może niedokładności śledztwa, żądać uzupełnienia takowego – zarazem obowiązkiem jest jego zwrócić uwagę Sądu na przepisy prawa które względem wypadku questionis stosowane być winny. Ten przepis prawa podający obwinionemu wszelkie środki usprawiedliwienia się, miał głównie na celu, aby ścisła i bezwzględna wymierzaną była sprawiedliwość, takiż też cel przyjmując K. K. G. i P. [illegible] w tem postępowaniu nic zupełnie nie zmienił, ale owszem w ustawie przechodniej z d. 11 Listopada 1847 r. w § 53 wyraźnie postanowił, iż w sprawach o prze-

stępstwa

stępstwa i wykroczenia, zagrożone karami głównemi, obrońcy z Urzędu przeznaczeni będą bez względu czyli obwinieni będą tego żądać lub nie.

Ponieważ sprawy o przestępstwa polityczne, należą do Sądów wojennych, i po większej części zagrożone są karami głównemi, obwinionym przeto bezwarunkowo dodawani być powinni obrońcy na zasadach służących wszystkim oskarżonym. Zwracając przytem uwagę że obrońcy nasi sporządzają obrony w języku polskim, i niewielu zapewnie się znajduje władających tak dokładnie językiem Rossyjskim, aby w nim obrony swe pisać byli w stanie, a w takim razie, jeżeli sprawa przejdzie pod decyzję Sądu wojennego, którego w składzie prawie zwykle są członkami osoby nie rozumiejące po Polsku, to obrona nie pojęta przez nich, niekiedy niedokładnie tłumaczona, zamierzonemu nie odpowie celowi, chyba by do składu Sądów wojennych delegowani byli i członkowie cywilni, tak jak nam przedstawia niejako obraz tego, ogólne zebranie Rządzącego Senatu.

2. Co się tyczy prawa i procedury, jakiemi się rządzą Sądy Wojenne, takowe objęte są w dziele pod tytułem Свод Военных постановлений, часть 5. Устав Военно Уголовный, Издание 1855 г. Ст. 12. jest jeszcze nowsze wydanie, z dopełnieniem postanowień

P. d. r. 1855, o którem było ogłoszenie w Gazetach, bez Dotychczas z Petersburga Władzom nie nadesłane. /„
4/16 Marca 1861 r. / Podpisano M. Paulucci. /

Na rozpoznaniu tego pisma, Delegacya czuje się w obowiązku wyrazić:

a. że jak się pokazuje, przyczyną dla której obwinieni polityczni nie mieli dotąd oddawanych obrońców, nie są specyalne przepisy wyjątkowe, ale ta okoliczność że Sędziowie nie znają języka Polskiego — trudność ta byłaby usuniętą, gdyby na Sędziów mianowanemi były jedynie osoby język krajowy posiadające, w tem bardziej jest koniecznem, że i świadkowie w sprawach takich rozumianemi być muszą. —

b. że prawo pod tyt. „Kodex Wojenny" wydano w Cesarstwie, którego urzędowe uzupełnione wydanie dotąd nawet nadesłanem nie zostało nie jest w Kraju prawnie obowiązującem. —

Ponieważ JO. Namiestnik wyrazić raczył życzenie, aby obrona obwinionym politycznym zapewnioną była, Delegacya nie wątpi że JW. Generał Paulucci raczy powyższe jej zdanie przedstawić JO. Xięciu Namiestnikowi, a przez to spełnienie życzenia JO. Namiestnika przyspieszyć.

Następnie Delegacya mając na uwadze wzburzenie objawiające się między ludnością, wśród której rozpowszechniane są coraz więcej niepokojące myśli —
zwracając się na dzisiejszą odezwę JO. Namiestnika

w której

w której rząd zwyczajnie środki przez policyę przed-
siębrać się mające, są wymieniane —
Powołuje się na protokół swój z dnia 6 Marca r. b.
w którym zawiadomienie poprzednie Delegacyi w ta-
kich razach przez JW. Generała Paulucci było przy-
rzeczone —
Uwiadomiony z dzisiejszej odezwy JO. Namiestnika,
że w zamiarze Władzy interwencya policyi zastąpio-
na wpływu moralny przez Delegacyę dotychczas wy-
wierany —
uważa że wpływ ten byłby tym sposobem zasta-
nowczo zachwiany, i dalsze urzędowanie Delegacyi
nie przyniosłoby korzyści, wyraża JW. Generała Pau-
lucci aby te jej zdanie do wiadomości JO. Księcia Na-
miestnika przenieść raczył. —
W takich okolicznościach Delegacya najusilniej pro-
si JW. Generała Paulucci o pośpieszne przedsta-
wienie JO. Namiestnikowi zakończenia swego
protokołu z dnia 13 b. m. i r. tyczącego się zarządu
Miasta. —
W skutek JW. Gen. Paulucci zakomunikował co na-
stępuje:
„Przedstawiłem JO. Namiestnikowi prośbę o u-
wolnienie pozostałych więźniów, i spodziewam się
że weźmie ją na uwagę, gdyż na dzisiejszej audyen-
cyi bardzo przychylnie przyjął przedstawione mu

żądanie

podania z prośbą do Jego Cesarskiey Mości o po-
zwolenie z wygnania Stefana Dobrycera.—
Nareszcie na zapytanie Delegacyi czy wieści o
zaszłych gdzieby aresztowaniach kilku osób z pro-
wincyi są urzędowne, JW Generał Paulucci o-
świadczył, iż nic mu o tem nie wiadomo.—
Delegacya przedstawiła pierwsze powzięte wiadomości
że w Lublinie aresztowany jest i więziony od dwóch
tygodni Mysłowski aplikant Sądu poprawczego
i prosiła o uwiadomienie o przyczynach tego aresztowania.
JW Gen. Paulucci odpowiedział, że o tem aresztowaniu
żadnej nie ma wiadomości, lecz takową zasięgnie i De-
legacyi udzieli.
Na tem protokół niniejszy zakończony, przeczytany
przyjęty i podpisany został.—

/: Podpisy :/

12

Działo się w Warszawie, w Gmachu Ratu-
szowym, dnia 18 Marca, o godzinie 1ej w
południe.—

Na dzisiejsze zwyczajne posiedzenie zebrali się niżej pod-
pisani członkowie, pod prezydencyą JW Generała Paulucci.
Vice Prezes Delegacyi Jakób Lewiński złożył Delegacyi
list JW Generała Paulucci, odebrany w dniu wczorajszym
treści następującej:

Mon cher général

Szanowny Generale!

Paris

Ce[illegible]

Pour ce qui concerne la proclamation d'hier, j'ai l'honneur de Vous soumettre, que le Prince Lieutenant a cru devoir la publier à raison de ce qu'il est à sa connaissance qu'il y a en ville des agents provocateurs, qui s'efforcent d'allarmer le public et le gouvernement, au sujet des manifestations qui devraient avoir lieu; outre ça il a été forcé à faire cette démarche à cause de ce qu'une grande partie des personnes qui ont été appelées à donner des renseignements sur les évènements déplorables du 25–27 Février, ont deposé qu'elles n'avait nullement connaissance que de telles manifestations fussent défendues par le gouvernement.

Quant à ce qui concerne le Travail de la Municipalité le Prince m'a chargé de Vous dire confidentiellement qu'on l'élabore déjà.

Co się tyczy odezwy wczorajszej mam honor przedstawić Panu, że Książę Namiestnik uważał się w obowiązku jej ogłoszenia, z powodu że doszło do jego wiadomości, że w mieście znajdują się agenci prowokacyjni, którzy usiłują niepokoić publiczność i Rząd pod względem manifestacyj mogących mieć miejsce. Oprócz tego Książę Namiestnik zmuszony był uczynić krok ten z powodu że wiele osób powołanych do dania objaśnień o opłakanych wypadkach z dnia 25–27 Lutego zeznało, iż wcale nie miało wiadomości o tem, że takie manifestacye są przez Rząd zabronione.

Co się zaś tyczy pracy Municypalności, Książę Namiestnik upoważnił mnie do oświadczenia Panu poufnie, iż przez nią już jest opracowywaną.

Po przeczytaniu powyższego pisma Delegacya posłała J.W. Generała Paulucci, czy list powyższy

powyższy ma być uważany za odpowiedź na przedstawie-
nie Delegacyi doręczone J.O. Xięcia Namiestnikowi
przez JW. Generała Paulucci po mianowaniu za
odpowiedź na część przedstawienia tyczącą się za-
rządu Miasta JW. Generał na powyższe pytanie
dał odpowiedź twierdzącą.
Odwołując się na brzmienie odezwy J.O. Xięcia Na-
miestnika z d. 16 b.m. w pismach publicznych
umieszczonej – z której się okazuje że istnie-
ją podejrzenia agentów prowadzących
w celu pobudzenia do Manifestacyi – Delega-
cya jeszcze raz widzi się w konieczności
wyrażenia jak dalece działalność służby
obywatelskiej, która już wielokrotnie dała
dowody swej skuteczności i nadal stosowną
by była – Delegacya upraszа o upoważnie-
nie do użycia tej służby w razie zachodzącej
potrzeby. – Nadmienia przytem że chociaż ze-
wnętrzne oznaki dla poznania Obywateli do
służby Obywatelskiej należących byłyby bardzo
pożyteczne – jednakże na żądanie Władzy od
tego zamiaru odstępuje udzielając w zamian
za to każdemu z Obywateli do tej służby
należących odpowiednią kartę, którąby w po-
trzebie okazać i charakter swój wylegity-
mować był w stanie.
W skutek tego wniosku JW. Generał Paulucci
oświadczył, że gdy współdziałanie Obywate-
li zawezwanych przez Delegacyą już kilka=
krotnie okazało się skutecznem JW. Generał
na użycie służby Obywatelskiej w razie zacho-
dzącej potrzeby zezwala z tem zastrzeżeniem
aby oznak zewnętrznych urzędowych nie było
i on o nastąpionym użyciu był zawiadomio-
ny. –
W końcu Członek Delegacyi Ksawery Szlen-
kier doniósł z uwagi że wszystko co

dotyczę

dotycze dobra i spokoju miasta, delegacyi obywatelskiej wiadomo być winno iż na d. 17 b. m. Zgromadzenie Kupców Obywateli Warszawy odbyło ogólne posiedzenie w Resursie Kupieckiej, na którem jednomyślnie następującą protokularną uchwałę przyjęto:

Działo się w Warszawie d. 17 Marca 1861 r. na posiedzeniu ogólnem Zgromadzenia Kupców w Resursie Kupieckiej.

Zebrani niżej podpisani Członkowie Zgromadzenia Kupców Miasta Warszawy, po wysłuchaniu przedstawienia Starszego Zgromadzenia Ksawerego Schlenkera czy nie należy zaprowadzoną w 1817 r. w Zgromadzeniu i odtąd utrzymywaną podwójną listę kupców Starozakonnych zlać w jedną, a tak dla dania jawnego i głośnego objawu tolerancyi dla wyznawców religii mojżeszowej, którzy okazali żywe sympatye dla sprawy ogólnej w ostatnich wydarzeniach Kraju. Zgromadzenie zebrane oddawszy sprawiedliwość wnioskowi, na zlanie w jedną listę Kupców Chrześcian i Starozakonnych jednomyślnie zezwala i wniosek starszego w zupełności przyjmuje. - Członek delegacyi Ksawery

Schl

Schlenker wniósł dalej czy Delegacya nie uzna stosownem dołożyć starań aby powyższy protokół Zgromadzenia Kupców przez pisma publiczne do wiadomości ogólnej mógł być podany, by tym sposobem służył za przykład innym warstwom społeczeństwa krajowego. —

Delegacya w uznaniu ważności postanowienia powyższego na Zgromadzeniu Kupców przyjętego, wiadomość tę z radością i współczuciem przyjęła i obok podziękowania członkowi Ksaweremu Schlenkerowi, wniosek jego, poprzeć postanowiła wszelkiemi środkami jakie od niej zależą.

Na tem protokół niniejszy zakończony, przeczytany, przyjęty i podpisany został.

/ podpisy /.

13

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym dnia 20 Marca 1861 r. o godzinie 1½ z południa

Na dzisiejsze posiedzenie zebrali się niżej podpisani Członkowie pod prezydencyą JW. Generała Paulucci.

1. Z powodu obiegających pogłosek o istnieniu listy osób podejrzanych, Delegacya powodowana bezwzględnem uczuciem sprawiedliwości, czuła się w obowiązku wydania w dniu wczorajszym następującego obwieszczenia:

„Doszło do wiadomości Delegacyi że cyrkulują po mieście listy, jakoby to z pism zagranicznych wypisane, szarpiące honor różnych a nawet i nader poważnych osób. Nie mogąc być

objętna w tak ważnej okoliczności, Delegacya przedsięwzięła wszelkie od niej zależne środki, dla sprawdzenia tej przynajmniej okoliczności, czyli była istotnie Lista jaka w pismach zagranicznych ogłoszona, ale przekonania tego bynajmniej nie nabrała. — Gdy zatem wszelkie jest prawdopodobieństwo, że Listy te na których coraz nowe wymieniane są nazwiska, są po prostu dziełem nieuwagi i złośliwej swawoli, Delegacya czuje się w obowiązku porzestrzedz publiczność i upraszać, aby wymienionym Listom, żadnej cechy autentyczności nie mającym, wiara dawana nie była. — Honoru cudzego szarpać i mieszkańców jednych przeciw drugim podburzać wcale nie wypada. — Każdy przeto dobrze myślący obywatel, powinienby wpływem swoim dalszemu rozpościeranianiu nieuzasadnionych paszkwilów zapobiegać." —

2. Doszło do wiadomości Delegacyi że Studenci Uniwersytetu Petersburgskiego, którzy przybyli do Warszawy za odpowiedniemi urlopami Zwierzchności Uniwersyteckiej, niepokojeni są przez Policyą tutejszą. Władza Policyjna bez przytoczenia prawnych powodów swego postępowania oznajmiła tym studentom, że otrzymała polecenie wyjazdu ich najdalej dnia 22. b.m. z powrotem do Petersburga. — Delegacya ma honor zwrócić uwagę JW. Generała Paulucci, że o tym nadzwyczajnym środku policyi wiadomą nie była, gdy zaś żadne zasady prawne takiego postępowania interessowanym objawione nie zostały, upraszą JW. Generała Paulucci, aby raczył wydać polecenie wstrzymania tego rodzaju kroków.
JW. Generał Paulucci oświadczył: że studenci o których mowa do wyjazdu zmuszani nie będą. —

3. Z powodu wydanego okólnika do Gubernatorów Cywilnych rozporządzającego różne środki nadzwyczajne mające być zaleconemi niższym Władzom Administracyjnym i policyjnym, Delegacya uczyniła do J. O. Księcia Namiestnika przedstawienie oparte na jednomyślnem wyrażeniu się opinii publicznej, i prosiła Jego Książęcej Mości o przedsięwzięcie właściwych środków w celu uspokojenia umysłów i przywrócenia zaufania powyższem rozporządzeniem wstrząśnionego. —

Delegacya prosiła JW. Generała Paulucci, aby ze swej strony przedstawienie to poprzeć raczył. — JW. Generał oświadczył że poparcia swego nie odmawia. —

Na tem protokół niniejszy zakończony, przeczytany i podpisany został. —

|: następują podpisy :|

14.

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym dnia 21. Marca 1861 r., o godzinie 7mej w wieczór. —

Na dzisiejszem posiedzeniu zebrali się Członkowie niżej podpisani pod prezydencyą JW. Generała Paulucci. —

1. Posiedzenie rozpoczęte zostało odpowiedzią JW. Generała Paulucci na przedstawienie Delegacyi do J. O. Księcia Namiestnika uczynione w przedmiocie okólnika wydanego przez Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych do Gubernatorów Cywilnych. — JW. Generał Paulucci oświadczył:

a. że okólnik wspomniony nieodpowiednio jest tłomaczony,
b. że z początku przez pomyłkę, opuszczono Wójtów Gmin pomiędzy wymienionemi Władzami, którym okólnik miał być kommunikowanym. —

c.

c. że jednak zaraz to sprostowanem zostało i w okólniku, Wójtów Gmin wyszczególniono,–

d. że wreszcie opóźnienie zapowiadanych reform których ogłoszenie lada dzień może być spodziewane, rzuca, wkrótce zmiany, które zadowolnią opinię publiczną okólnikiem niepokojoną.–

Delegacya po otrzymaniu tej odpowiedzi powtórzyć tylko może, że jej wczorajsze przedstawienie było i jest odgłosem jednomyślnym Kraju całego.–

2. Dellegacya na skutek zaniesionego do niej żądania zaznacza w protokóle swoim podług relacyi Członka swego Ks. Kanonika Steckiego fakt następujący:

W dniu wczorajszym zebrali się w Gmachu Resursy Kupieckiej Fabrykanci i Starsi Zgromadzeń Rzemieślniczych, którzy jednomyślnością uchwalili: aby wygotowano projekt uformowania Korporacyi mającej mieć na celu rozwój przemysłu i rękodzielnictwa.– Do ciała tego postanowiono |: w razie zezwolenia Rządu na jego utworzenie :| dopuścić wszystkich przemysłowców i rękodzielników krajowych bez różnicy stanu i religii.– Tym końcem przedewszystkiem zgodzono się na przypuszczenie Starozakonnych do istniejących już cechów.– Wreszcie zgromadzenie postanowiło aby przedsięwzięte były kroki w celu wyjednania pozwolenia Rządu na otwarcie Resursy Rzemieślniczej – której projekt podanym jest Radzie Administracyjnej Królestwa pod zatwierdzenie.–

Fakt powyższy dowodzący zgody i jedności obywateli przemysłowi fabrycznemu i rękodzielniczemu oddanych, Dellegacya z radością i współczuciem w protokóle zaznacza.

Na tem Protokół niniejszy zakończony, przyjęty i podpisany został.–

|: następują podpisy :|

Działo się w Warszawie w Gmachu Ratuszowym d. 23 Marca 1861 r. o god: 9 wieczorem. —

W dniu wczorajszym o god. 12 w południe JO. X. Namiestnik zawezwał raczył do siebie JW. Gen. Pauluzzi oraz Członków Delegacyi Jakoba Lewińskiego, Leop. Kronenberga, X. Schlenkera, M. Rosen i wyraziwszy Im podziękowanie za dotychczasowe czynności Delegacyi oświadczył: że Delegacya Obywatelska M. Warszawy w dotychczasowej formie urzędować przestanie, a po dalszą decyzyę w dniu dzisiejszym zgłosić się polecił. —

W dniu dzisiejszym J.O. X. Namiestnik w dalszym ciągu oświadczyć raczył:

że utworzonym ma być Wydział Tymczasowy Obywatelski składający się z 8miu osób z grona Delegacyi wybranych, zasiadający w Magistracie z temi samemi attrybucyami jakie miała przestająca istnieć Delegacya i z zastrzeżeniem aby ogłaszanie protokołów ustało.

Członkowie Delegacyi M. Warszawy w wykonaniu woli JO X Namiestnika, zebrali się w dniu dzisiejszym na zakończenie swoich dotychczasowych czynności i spisania protokółu rozwiązania. Zarazem mając na

uwadze że nowo utworzony Wydział
Obywatelski pozostając przy tych sa-
mych attrybucyach jakie miała b. De-
legacya M. Warszawy, będzie mógł zawsze
choć pod zmienioną formą służyć za
przedstawiciela i pośrednika opinii
Miasta u Władzy, a tym sposobem za-
pewnić Obywatelom wpływ odpowiedni
w rozmaitych okolicznościach, postano-
wili wydelegować z swego grona 8miu
Członków, którzy stanowić mają nowo
utworzony Wydział obywatelski. —
Powołując się na protokół z 13 b. m.
tyczący się potrzeb Miasta, Członko-
wie Delegacyi uważają się w obowiązku
zamieszczenia jeszcze projektu Urzą-
dzeń Municypalnych dla Miasta War-
szawy wyrażającego w tym przedmiocie
życzenia mieszkańców i upraszają
JW G. Pauluzzi, aby takowy JO X. Namiest-
nikowi przedstawić raczył — projekt
ten jest osnowy następującej:

„W doprowadzeniu do skutku re-
formy dotychczasowego Zarządu Miast
Królestwa Polskiego odpowiednio pra-
wdziwym korzyściom i potrzebom
mieszkańców, z zapewnieniem na-

czystego wpływu samychże mieszkańców na interesa ogólne miejskie, w celu ułożenia w tym duchu Zarządu miasta Stołecznego Warszawy przedstawia się co następuje:

I Przepisy Ogólne

1. Zarząd miasta poruczą się Zwierzchności miejskiej złożonej z Prezydenta i Rady Municypalnej —
2. Prezydent mianowany będzie przez Króla z pomiędzy kandydatów przez Radę Municypalną przedstawionych —
3. Rada Municypalna składać się będzie z 24 Radców Municypalnych wybranych przez Zgromadzenia miejskie w sposób poniżej w Tytule V wskazany.
4. Do pomocy Prezydentowi w czynnościach Zarządu jemu powierzonych dodani będą czterej Radni i 4ch Ławnicy, Sekretarz Generalny i Kassyer Główny, ze stosowną liczbą osób Biuro Zarządu składających — Pod jego zwierzchnictwem będą Kommissarze Cyrkułowi i Służba policyjna. —
5. Rada Municypalna mocną będzie używać wrazie potrzeby, pomocy służby obywatelskiej, która oddzielnym postanowieniem na przedstawienie tejże Rady będzie urządzona. —

6. Urzędowanie Prezydenta trwać będzie lat trzy, lecz po upływie tego czasu Prezydent będzie mógł być nanowo przez Radę Municypalną przedstawionym i przez Króla mianowanym na nowe trienium.—

7. Radni, Ławnicy, Sekretarz Generalny, Kassyer Główny, Radca Prawny, Technicy, Budowniczowie, Inżenierowie, Służba Lekarska, Kommissarze Cyrkułowi i wszyscy Urzędnicy oraz Officyaliści, mianowani będą na przedstawienie Rady Municypalnej w porządku przepisami Krajowemi ustanowionym.

8 Urzędowanie ich będzie stałe podług ogólnych przepisów dla Urzędników.—

II Rada Municypalna

9. Urzędowanie Radców Municypalnych jest bezpłatne i trwać będzie przez lat 6; co dwa lata $\frac{1}{3}$ części Radców przez wybory odnawianą będzie — Członkowie wychodzący po pierwszych i drugich dwóch latach, losem wskazani będą — Członkowie wychodzący mogą być na nowo obrani. —

10 Rada Municypalna zbierać się będzie w stałe oznaczonych przez siebie terminach dla załatwiania przedmiotów do Jej attrybucyi należących. Prezydent ma prawo

w każdym czasie zebrać Radę Municypalną dla załatwienia przedmiotów naglejszych, które w jego wezwaniu oznaczone będą, obowiązany zaś jest zwołać Radę na posiedzenie nadzwyczajne na żądanie 3ch jej członków. —

11. Do nadzoru czynności ciągłych wyznaczona będzie przez Radę Municypalną z jej łona przez głosowanie sekretne, Deputacya złożona z 8miu Członków, którzy obowiązki swe stosownie do potrzeby pomiędzy siebie podzielą. —

12. Rada Municypalna i jej Deputacya obradować będzie pod przewodnictwem Prezydenta lub wybranego przez siebie Członka. Do ważności obrad potrzebna jest obecność przynajmniej $\frac{2}{3}$ Członków. —

13. Wszelkie postanowienia Rady zapadają bezwarunkową większością głosów; w razie równości zdań przewodniczący ma dwa głosy. Protokuły obrad będą ogłaszane drukiem w jednej z Gazet Warszawskich jeżeli większość tego zażąda. —

III Attrybucye Rady Municypalnej

14. Attrybucye Rady Municypalnej są następujące:

a Czuwanie nad wykonywaniem wszelkich praw i urządzeń dotyczących miasta, nad kierunkiem różnych gałęzi służby do zarządu i potrzeb miasta użytej, nad wszelkiemi Korporacyami i Zakładami miejskiemi oraz Zakładami do wygód i potrzeb miasta służącemi, ~~tudzież czuwanie~~ obmyślanie i zarządzanie wszelkich środków mających na celu zapewnienie spokojności, porządku i bezpieczeństwa miasta oraz czuwanie nad wykonaniem tychże środków. —

b Zarząd własnością miejską lub pod rozporządzeniem będącą, i wydzierżawianie własności miejskich na czas do lat 12. —

c Rozpoznawanie i przedstawianie pod zatwierdzenie Kommissyi R. S. Wewnętrznych:

1.a budżetu rocznego przychodów i wydatków miejskich,

2.b taryff i urządzenia poborów wszelkich przychodów miasta,

3.c nabycia i zbywania lub zamiany własności miejskich lub zmiany ich przeznaczenia,

4.d projektów do uskutecznienia reparacyi większych, rozebrań budowli, i do przedsięwzięcia wszelkich robót.

5.e warunków najmu lub dzierżawy własności miejskiej na czas dłuższy jak lat 12.

6.f urządzenia nowych Ulic i placów publicznych, Kommunikacyi, kanałów, grobli, wodociągów etc –

7.g przyjęcia darowizn, zapisów dla miasta lub układów miejskich.

8.h wytaczania spraw dotyczących miasta, odstępowania od nich i zawierania układów pojednawczych. –

d. Czuwanie w sposób przepisać się mający w wewnętrznem Urządzeniu Rady.

1. nad wykonaniem środków zarządzonych do zapewnienia spokojności, porządku i bezpieczeństwa miasta –
2. Nad rozkładem pomiędzy mieszkańców ciężarów miejskich, jakoto podatków i składek miejscowych, kwaterunku w naturze i w pieniądzach.
3. Nad urządzeniem taa artykułów żywności –
4. Nad środkami oświetlenia i czystości miasta, oraz bezpieczeństwa od ognia –
5. Nad poborem do wojska, postępowaniem urzędników miejskich, służbą obywatelską i policyjną
6. Nad wykonaniem przepisów co do exekucyi administracyjnej.

e Wykonywanie rozporządzeń testamentowych względem legatów przeznaczonych na cele dobroczynne –

f Utrzymanie szkół elementarnych cyrkułowych, prywatnych tudzież nadzór nad temi zakładami –

g Odbieranie i monitowanie rachunków składanych przez Prezydenta, dochodów i wydatków miejskich i przesyłaniem ich z opinią Rady wprost Najwyższej Izbie Obrachunkowej –

h Zatwierdzanie list wyborczych przygotowanych przez Deputacyę Rady Municypalnej –

i Naradzanie się nad sposobami poprawiania administracyi miejscowej, projektowanie zmian istniejących przepisów i urządzeń, tudzież zmian organizacyi Rady Municypalnej. –

15. Deputacya stała Rady Municypalnej załatwia czynności bieżące nadzorcze do attrybucyi Rady Municypalnej należące, trudnić się będzie kontrollowaniem Ksiąg ludności, formowaniem i rozpoznawaniem list wyborców, przygotowaniem przedmiotów pod rozpoznanie Rady Municypalnej poddać się mających, oraz rewizyą Kass. —

IV Attrybucye i obowiązki Prezydenta

Prezydent wraz z Urzędem Municypalnym obowiązany jest:

a ogłaszać i wykonywać prawa, postanowienia i urządzenia w tym celu przez władzę przełożoną nadsyłane —

b załatwiać odezwy władz rządowych —

c Zarządzać służbą policyjną, czuwać nad bezpieczeństwem osób i majątków mieszkańców, oraz nad porządkiem i czystością w mieście w zakresie środków przez Radę Municypalną uchwalonych, zapobiegać próżniactwu, włóczęgostwu i żebractwu —

d corocznie przedstawiać projekt do budżetu na rok następny, oraz rachunek z przychodu i rozchodu z roku ubiegłego —

e przedstawiać Radzie Municypalnej projekta wszelkich ulepszeń w zarządzie lub w własnościach miasta —

f czuwać nad całością własności miejskich i wykonywaniem dokładnem zarządzonych robót —

g assygnować wypłaty summ budżetem miasta objętych i należności przypadające za roboty miejskie i wraz z Deputacyą Rady odbywać rewizyą Kass — czuwać nad rachunkowością ~~w~~ i utrzymywaniem Ksiąg w porządku —

h. prowadzić ciągłą Kontrollę ludności stałej łącznie z dwoma członkami Rady, utrzymywać ciągłą Kontrollę ludności niestałej, wydawać świadectwa passporty, przesiedlenia.

i ~~czuwać~~ wykonywać prawo karności nad urzędnikami pod jego zwierzchnictwem zostającemi przez Rząd mianowanymi —

k czuwać nad targami, wagą i miarą nad wszelkiemi handlami, zarobkowaniem, porządkiem dróg, mostów, narzędzi ogniowych, jatek, szlachtuzów, aresztów i t. d. —

l załatwiać czynności spisu wojskowego w zakresie przepisanym instrukcyą łącznie z dwoma członkami Rady —

m składać Radzie sprawozdanie roczne o zarządzie miasta, które to sprawozdanie drukiem ogłaszać będzie —

V Wybory Członków Rady Municypalnej i Kandydatów na Prezydenta

1. Wybory są podwójne, t. j. wyborcy 1º stopnia wybierają wyborców stopnia 2º, a ci ostatni 24 członków Rady Municypalnej, którzy przedstawią 3ch kandydatów na Prezydenta, a z tych Rząd jednego zamianuje. Na Prezydenta może być wybranym urzędnik w służbie publicznej będący. —

2. Wyborcą 1º stopnia jest każdy pełnoletni stały mieszkaniec miasta Stołecznego Warszawy mający jedną z kwalifikacyj następujących:
   - a posiadający własność nieruchomą —
   - b Fabrykant, rzemieślnik, przełożony nad czeladzią warsztatową i czeladnik wyzwolony —
   - c Bankier kupiec, buchhalter, handlujący, agent, kommissant i subjekt kupiecki —
   - d Duchowny jakiegobądź stopnia i wyznania —
   - e Lekarz, nauczyciel, artysta, inżenier, technik wolnopraktykujący, aptekarz, obrońca sądowy, regent, tudzież osoby poświęcające się naukom i posiadające wykształcenie naukowe —
   - f Każdy ojciec familii nienależący do powyższych kategoryj, ponoszący jakiekolwiek ciężary gminne —

3. Każdy wyborca 1º stopnia mający lat 25 skończonych umiejący czytać i pisać może być powołanym na wyborcę stopnia 2º

4. Na każde 500 dusz ludności stałej jeden wyborca 2º stopnia powołanym będzie. Wybory odbywać się będą cyrkułami pod prezydencyą obywateli doraźnie na ten cel obranych przez wyborców —

   Wybory będą podwójne dopóki zapowiedziane ulepszenia w wychowaniu publicznem nie postawią większości mieszkańców w możności otrzymania dobrodziejstwa elementarnego wykształcenia, poczem wybory drugiego rzędu nie będą miały miejsca i pierwotni wyborcy bezpośrednio członków reprezentacji miejskiej wybierać będą. —

Artykuł przechodni

Niezwłocznie po ogłoszeniu ustawy na powyższych zasadach opartej, wybrana będzie Rada Municypalna i Kandydaci na Prezydenta, po czem Rada zajmie się dalszem wprowadzeniem w wykonanie nowo przyjętych zasad Zarządu Miasta! —

Kończąc swoje czynności członkowie Delegacyi mają zaszczyt wyrazić jeszcze prośbę aby JOX Namiestnik co do pozostałych w Cytadelli więźniów łaskawie wyższe raczył, zarazem dziękując za dozwolone im działanie w tak ważnych krajowych okolicznościach i zapewniają: że nie zaprzestaną całym swym osobistym wpływem działać na współobywateli, aby zachowywali godną i umiarkowaną postawę ~~na~~ jaką dotąd okazywali. —

Następnie JW. G. Paulucci wyraził na piśmie podziękowanie swe całej Delegacyi. Delegacya zaś nawzajem czuje się w obowiązku złożenia JWG. Paulucci najżywszego podziękowania za doznaną pomoc i za pośrednictwo pełne ludzkości i umiarkowania, które mu powszechne zjednały uznanie i w końcu wyrażą to przekonanie, że wyrazy jej znajdą odgłos w całym Kraju. —

Na tem protokół niniejszy zakończony, odczytany, przyjęty i podpisany został przez JW Generała i wszystkich obecnych. —

/: podpisy :/

Dnia 25 Marca 1861 r. o godzinie 2ej po południu zgromadzili się w Gmachu Ratuszowym 1. Jakób Lewiński 2. Ksiądz Józef Wyszyński 3. Henryk Potocki 4. Ksawery Schlenkier 5. Tytus Chałubiński 6. Stanisław Hiszpański 7. Henryk Krajewski, wydelegowani z grona Delegacyi m. Warszawy. Tymże z nieobecnym Nadrabinem Beerem Meisels, do utworzenia Wydziału Tymczasowego Obywatelskiego upoważnionego przez J. O. X. Namiestnika do zarządzania w Magistracie z temi samemi attrybucyami, jakie Delegacyi były zapewnione.

Jakób Lewiński oświadczył przedewszystkiem, że lista osób wybranych przez Delegacyę do zarządzania w Wydziale tymczasowym Obywatelskim, zakomunikowaną była J.O.X. Namiestnikowi i jest przez Niego zaakceptowana.

Wydział tymczasowy Obywatelski przystąpił zatem do czynności, pod prezydencyą dotychczasowego Wice-Prezesa Delegacyi Jakóba Lewińskiego, polegając na zapewnieniach danych członkom Delegacyi Jakóbowi Lewińskiemu, Ksaweremu Schlenker, Leopoldowi Kronenberg i Mathiasowi Rosen w imieniu J. O. X. Namiestnika przez Jw. R. R. S. Enocha, że Wydział tymczasowy Obywatelski, powołany do czuwania nad porządkiem i bezpieczeństwem miasta, mieć będzie attrybucye następujące:

1) Będzie uwiadamianym w ciągu 24ch godzin o wszelkich nastąpić mogących aresztowaniach politycznych i powodach tychże aresztowań.

2) Że Wydział zawiadamianym będzie o wszelkich środkach nadzwyczajnych przez Policyę przedsiębranych,

zanim środki te przedsięwzięte będą.

3.) Że służba obywatelska używaną będzie w tenże sam sposób jak dotąd przez Delegacyę miasta Warszawy używaną była.

Nadmienić tu wypada, że ze wszystkich bez wyjątku części miasta od osób do służby obywatelskiej należących otrzymane zostały wiadomości, że zmiany zaszłe w Delegacyi bardzo niekorzystny wpływ wywarły na umysły mieszkańców, z powodu niewiadomych obowiązków i braku jawności nowoutworzonego Wydziału Obywatelskiego, i że obywatele uważają za konieczne do uspokojenia umysłów przywrócenie Delegacyi w dawnym składzie i attrybucyach.

Wydział tymczasowy Obywatelski z swej strony zgodnie z opinią powszechną uważa, że utrzymanie Delegacyi w pierwotnym jej składzie najskuteczniejby wpłynęło obecnie na uspokojenie umysłów; gdyby zaś z woli władzy koniecznem było ograniczyć się co do liczby Członków, najwłaściwszémby było, aby Członkowie Delegacyi zasiadali przynajmniej z kolei w Wydziale Obywatelskim, kadencyami po ośmiu, z jawnością czynności, inaczéj bowiem znaczenie Wydziału znakomicie osłabionem, a wywarcie wpływu moralnego stanowczo utrudnionem będzie.

O wyjednanie odpowiedniéj decyzyi władzy stosowne kroki uczynione zostały,

i jeszcze przedsięwzięte być mają, i na odpowiedź w tym przedmiocie Wydział oczekuje.

Wydział Obywatelski pozostaje tymczasowo przy pełnieniu swych obowiązków z tej jedynie uwagi, że obawa publiczności z powodu przyjęcia przezeń niewiadomych obowiązków ustać winna, skoro w zakresie obowiązków, równie jak w powodach i celu działania Wydziału żadna odmowa do Delegacyi, nie zaszła zmiana i Wydział zawsze zachowuje charakter organu ludności pośredniczącego u Władzy. –

Następnie Wydział postanowił prosić JW. Oberpolimajstra m. Warszawy o kommunikowanie Wydziałowi wiadomości o nastąpić mogących aresztowaniach politycznych i powodach tychże aresztowań, tudzież o środkach nadzwyczajnych przez Policyę przedsiębrać się mających. –

W końcu Wydział uważał za potrzebne odnieść się na piśmie do JW Oberpolicmajstra m. Warszawy z uwagą, że ludzie ubodzy, zatrzymani w areszcie z powodu zagubienia paszportów lub kart pobytu, jeżeli z innych przyczyn nie są prawnie poszlakowani, powinni być na wolność wypuszczeni, o ile można najprędzej; gdyż podobne fakta w obecnych okolicznościach wznieciają niepokój. –

/: podpisano :/ X. J. Wyszyński = H. Potocki
= H. Schlenker = S. Hempel?
= H. Krajewski
= J. Lewiński = Dr Chałubiński. –

Prezydujący w Wydziale tymczasowym Obywatelskim Jakób Lewiński, w celu otrzymania Decyzyi co do dalszego działania udał się w d. 25. marca 1861. r. o godzinie 8. wieczorem do Zamku Królewskiego łącznie z Leopoldem Kronenbergiem i Dominikiem Zielińskim. Po porozumieniu się z JW. Generał Adjutantem Kotzebue i JW. R. Rs. Enochem Prezydujący ze strony J.O.X. Namiestnika zakommunikował zapewnienie następujące: że Wydział Obywatelski upoważniony jest do przedsiębrania wszelkich środków jakie uzna za potrzebne, celem utrzymania spokojności.

W skutek takiego zapewnienia, nastąpiło porozumienie się Członków Delegacyi i uznano za potrzebne wspólnie odbywać narady i uchwalać środki według położenia rzeczy konieczne.

Następnie po wspólnem porozumieniu się jednomyślnie przyjęto:

że Służba Obywatelska ciągle ma być używaną i legitymować się ze swego charakteru odpowiedniemi kartkami z napisem: „Straż Obywatelska."

Obywatele Mathias Rosen i Józef Kenig udali się do JW. Oberpolicmajstra m. Warszawy z uwiadomieniem o takiéj uchwale. JW. Oberpolicmajster na taki środek z swéj strony przystał.

W końcu przyjęto: wezwać mieszkańców, w imię miłości Kraju o zachowanie spokojności.

(podpisy)

D.

Dnia 26. Marca 1861. o godzinie 7. wieczorem Wydział tymczasowy Obywatelski na posiedzeniu swém wieczornem w Gmachu Ratuszowym odbytém przedewszystkiém rozpoznał przełożenie z daty 25. b. m. podane na ręce Delegacyi m. Warszawy przez 100. urzędników władz T. K. Z., w którém ciż oświadczają, że zajęci gorliwie biegiem ogólnej sprawy, powzięli z przykrością wiadomość, że w przygotowanym projekcie do przyszłych Rad Municypalnych od wyborów usuniętymi zostali, sądzą bowiem, że ogólnie pominięta rubryka urzędników i ich także obejmuje; przedstawiają zaś powody, na których opierają prośbę zamieszczania ich jako wyborców.

Wydział Obywatelski uznając w zupełności słuszność zasad przytoczonych przez Urzędników Władz Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, i pobudki obywatelskiej ich gorliwości, oświadcza, że wyłączenie ich z listy wyborców bynajmniej nie miało na widoku; streszczając tylko w czasie zbyt krótkim zajęcia ludności, znajdowano trudność w szczegółowem wymienieniu pojedynczych kategoryj; przyjęte jednak w projekcie Delegacyi ~~są téj~~ zasady są téj natury, iż pod nie urzędnicy władz Towarzystwa Kred. Ziem. podciągnięci być mogą. Zadosyć wszakże czyniąc słusznemu żądaniu Urzędników rzeczonych, Wydział obywatelski postanowił przedsięwziąść stosowne środki, celem uwzględnienia

wspomnionego żądania.

Nadto powzięto ustnie wiadomość, że Komornicy Sądowi i Woźni prawo wręczenia mający, też same wyrażają żądania, jakie przedstawili Urzędnicy Tow. Kr. Zb. Uprzedzając takie żądanie, Wydział postanawia również w celu zadosyćuczynienia takowemu stosowne kroki przedsięwziąść.–

Z powodu nabożeństw wielkotygodniowych Wydział tymczasowy Obywatelski w celu uniknięcia zamieszania uważa za stosowne, aby w czasie rzeczonych nabożeństw żandarmi ani policya do służby przy Kościołach używani nie byli; o czém też Prezes Wydziału Jakób Lewiński uczynił przełożenie J.W. Oberpolicmajstrowi m. Warszawy, który z swej strony oświadczył, iż wszystko co od niego zależy, uczyni dla zapobieżenia nieporozumieniom i ułatwienia służby obywatelskiej.

Wydział Obywatelski powziąwszy wiadomość, że uwięzieni w Cytadelli pozbawieni obecnie zostali książek do czytania, skutkiem trudności stawianych przez p. Zuskowskiego, wyraził mniemanie, że przeznaczenie specyalne jednego z urzędników Cytadelli końcem przeglądania przysyłanych i odsyłanych książek, będzie skutecznym środkiem w przyniesieniu ulgi i pociechy zamyślonej dla uwięzionych. J.W. Oberpolicmajstrowi m. War-

szawy przestano w tym przedmiocie nalegać względem usunięcia rzeczonych trudności.

W czasie posiedzenia J.W. Oberpolicmajster m. Warszawy Półkownik Rozwadowski przybył do sali posiedzeń i w rozmowie oświadczył, że wiadomość o reformach niewątpliwie w dniu jutrzejszym ogłoszoną będzie, zarazem zapewnił o dobrych swych chęciach i oznajmił, że już nie słowami ale czynami będzie się starał dowieść swej dobrej woli. —

(Podpisy)

Dnia 26. Marca 1861. r. o godz. 2. popołudniu odbyto zgromadzenie w ratuszu.

1. Prezes Wydziału obywatelskiego Jakób Lewiński zakommunikował list R.R.S. Enocha tej treści:

„Z żywą radością pośpieszam zawiadomić Szanownego Generała, że X. Namiestnik oświadczył mi raczył, iż w pierwsze święto, jeżeli nie wszyscy to część przynajmniej tych biedaków, co siedzą jeszcze w Cytadelli na wolność wypuszczoną zostanie. Nie tracę jeszcze nadziei, że do Niedzieli część ta na całość może zamienioną zostanie."

Postanowiono stosowne o tem zawiadomienie publiczności udzielić

2. Doniesiono do wiadomości Wydziału Obywatelskiego, że J.W. Oberpolicmajster m. Warszawy wydał rozporządzenie do Kommissarzy Cyrkułowych i Naczelników Warszawskiej Straży Policyjnej,

azeby wrazie zbiegowiska dawali o tem znać natychmiast rozmaitym władzom wojskowym. Z tego powodu przesłano J. W. Oberpolicmajstrowi notatę, w której zwrócono jego uwagę, aby z drugiej strony służba policyjna uwiadamiała o rzeczonym wypadku Wydział Obywatelski jeszcze wcześniej niż władze wojskowe, w innym bowiem razie Wydział nie miałby w możności użycia środków przeznaczeniu Wydziału odpowiednich, i podług zdania Wydziału najskuteczniejszych do zapobieżenia starciom, nieprzewidzianym w skutkach. –

3. Ponieważ doszło do wiadomości Wydziału Obywatelskiego, że Kommissarze Cyrkułowi postawieni zostali pod dowództwo sztabsoficerów, mających na swe rozkazy oddziały wojska, a Wydział Obywatelski o tym nadzwyczajnym środku policyjnym wcale zawiadomiony nie był, przeto postanowiono prosić o objaśnienie w tym względzie, i stosowna notata J. W. Oberpolicmajstrowi przesłana została.

4. Wydział Obywatelski otrzymał z kilku najwiarogodniejszych źródeł wiadomość kommunikowaną przez już J. W. Oberpolicmajstrowi, że u niejakiego Salisa Rosengolda zbierają się w znacznej liczbie ludzie bardzo podejrzanej reputacyi, i nabawiani są do prowokacyi. Uważając, że Rosengold z całej swej dotychczasowej działalności

jest dla bezpieczeństwa publicznego wielce szkodliwy, a panująca przeciw niemu rozjątrzenie powszechne, może pociągnąć za sobą ważne a szkodliwe skutki, - Wydział prosił na piśmie JW. Oberpolicmajstra, aby wspomnionego Rosengolda dla zapobieżenia złemu niezwłocznie aresztować polecił, co nawet osobiście Rosengolda zabezpieczy, dziś zaś jako środek bezpieczeństwa publicznego jest koniecznem.

5. Władysław Krzyżanowski, mocno podejrzany o prowokacyę w d. 27. Marca b.r. przyaresztowany został przez Służbę Obywatelską i przy rotatce objaśniającej odesłany do aresztu policyjnego. W sprawie przeciw temuż Krzyżanowskiemu Wydział Obywatelski następującą notatkę przesłał JW. Oberpolicmajstrowi: „Władysław Krzyżanowski już karany kryminalnie o fałszerstwo, mocno poszlakowany o to, że jest agentem prowokacyjnym i przyaresztowany przez Straż Obywatelską, a z upoważnienia Wydziału Obywatelskiego odstawiony do Ratusza, stamtąd według uwiadomienia JW. Oberpolicmajstra odesłanym został do Cytadelli wraz z Edwardem Łuszczyńskim podejrzanym o rozlepianie plakatów przygotowanych przez Krzyżanowskiego. -

W sprawie przeciw Krzyżanowskiemu świadectwa mają: 1) Dwaj bracia Słupowscy obywatele z Płockiego, mieszkający w Warszawie w Hotelu Literackim. 2) Władysław Dębiński ze Służby obywatelskiej 3) Lindner, o którym poinformuje Dębiński 4) Józef Kowański Urzędnik Kommisyi Rz. S. W. i D. 5) Józef Kuliński. -

Wydział Obywatelski prosił usilnie, aby Władysław

Kryżanowski bez najmniejszej odwłoki przed Sąd Kryminalny w Warszawie odesłanym został, a to z powodów następujących:

Że sprawa Kryżanowskiego pod żadnym pozorem nie kwalifikuje się do Sądów Wojennych. Zarzuty są tego rodzaju, że najsilniejsze panuje rozjątrzenie umysłów przeciw Kryżanowskiemu w całem mieście a nawet w Kraju.

Prośba Wydziału ma za cel jedyny i wyłączny uspokojenie umysłów.

Odmówienie śledztwa i sądu publicznego zwyczajnego może wywrzeć najgorsze następstwa.

Prezes Wydziału Obywatelskiego porozumiał się z W. Oberpolicmajstrem i otrzymał od niego wyjaśnienie następujące:

1. Że Policya obowiązana jest o każdem zbiegowisku bezzwłocznie zawiadamiać Wydział Obywatelski.
2. Że w każdym Cyrkule po rozmaitych miejscach jest wojsko, którem komenderuje Sztabs-Oficer; że na Sztabs-Oficerów wybrano ludzi wytrawnych i rozważnych i względem takichto Sztabs-Oficerów Komisarze Cyrkułowi mają obowiązek tylko meldować o zbiegowiskach.
3. Co do sprawy Kryżanowskiego, a mianowicie oddania go pod sądy zwyczajne karne, JW. Oberpolicmajster zobowiązał się przedstawić ten przedmiot J.O. Ks. Namiestnikowi, i udzieli odpowiedź Wydziałowi na piśmie. —

(Podpisy Członków)

Działo się w Warszawie d. 4. Kwietnia 1861. r

Z woli Księcia Namiestnika czynności Wydziału Obywatelskiego z dniem dzisiejszym ustają. Jednocześnie w wykonaniu polecenia Księcia Namiestnika, aby Członkowie Delegacyi wybrali z pomiędzy siebie dwunastu Członków, którzy pełnić mają czynności

do Rady Municypalnéj należące, Art 13. Najwyższego Ukazu z d 26. Marca określone na czas krótki, za nim Rada Municypalna m. Warszawy sposobem normalnych wyborów w życie wprowadzoną zostanie, - Członkowie Delegacyi przystąpili do wyboru i wydelegowali w tym celu: Dominika Zielińskiego, Jakóba Natansona, Henryka Krajewskiego, Tytusa Chałubińskiego, X. Kanonika Wyszyńskiego, Augusta Trelnewińskiego, Jakóba Leminskiego, Xawerego Schlenkera, Jakóba Piotrowskiego, Stanisława Hiszpańskiego, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Nadrabina Meisels.-

Po przedstawieniu listy téj, J. O. Książę Namiestnik zwrócił polecił uwagę Członków Delegacyi, że Duchowieństwo Katolickie zostało jest reprezentowane przez jednego Członka, że z drugiéj strony ponieważ zawezwanie pochodzić ma od J. O. K. Namiestnika, iż niemożliwem jest, aby Henryk Krajewski, jako świeżo amnestyonowany z Syberyi, podług istniejących jeszcze dotąd przepisów, mógł być przez J. O. Ks. Namiestnika powołanym. W skutek tego ulegając woli J. O. Ks. Namiestnika, zamiast Henryka Krajewskiego zamieszczonym został na liście wybranych X. Kanonik Stecki. Postanowiono jednak, żeby tymczasowa Rada Municypalna na pierwszém zaraz posiedzeniu zaprosiła Henryka Krajewskiego do pomocy i współudziału w jéj pracach, ważące przepisy o amnestyonowanych przeszkodą powołaniu ze strony współobywateli na przeszkodzie stać nie mogą, czego dowodem jest, że Henryk Krajewski i do Delegacyi Obywatelskiéj i do Wydziału Obywatelskiego za wiedzą Rządu należał.-

Wydział Obywatelski w d. 3. Kwietnia r.b. uczynił odezwę do W. oberpolicmajstra m. Warszawy, w któréj prosił

tegoż o uzyskanie od właściwej Władzy i zakomunikowanie Wydziałowi objaśnień i powodów aresztowania Franciszka Możyńskiego z Wielunia w dniu 1. b. m. przywiezionego w towarzystwie dwóch żandarmów, obciążonego kajdanami, do Cytadelli, - a to na zasadzie zapewnienia J. O. Księcia Namiestnika, iż o każdém aresztowaniu politycznem Wydział Obywatelski w ciągu 24.ch godzin zawiadamianym będzie. -

Przestając wypełniać swe czynności pod względem utrzymania bezpieczeństwa publicznego, Członkowie Delegacyi wzywają Obywateli, aby idąc ciągle raz obraną drogą, godnością swéj postawy okazywali dojrzałość polityczną, do jakiéj Naród Polski pomimo nieprzyjaznych okoliczności dojść zdołał, aby stale trzymali się zbawiennego kierunku, który tak wybitnie się objawił w pojęciu równości obywatelskich obowiązków i równości praw obywatelskich wszystkich mieszkańców bez różnicy stanu i wyznania. - Godność i jedność są najlepszą dla przyszłości Narodu rękojmią. -

(Podpisy Członków)

Nadesłaną Odezwę Zgromadzenia Fabrykantów i Rzemieślników m. Warszawy, z d. 28. Marca 1861. r. Wydział Obywatelski w kopii zamieszcza:

Do

Szanownej Delegacyi m. Warszawy - Od Zgromadzenia Fabrykantów i Rzemieślników w Królestwie.

Dowiedziawszy się, że w Urzędzie Municypalnym przedstawianym przez Delegacyę Miasta naszego, przyznane jest Fabrykantom, Majstrom i Czeladnikom

wszelkich kunsztów i professyj prawo wybierania Członków Rady Municypalnéj, - składamy Wysokiéj naszéj Delegacyi serdeczne podziękowanie za to: że pamiętała o naszych potrzebach i według gorących naszych życzeń postąpiła.

Opatrzność Boska czuwa i czuwać będzie nad nami wszystkiémi.

My stoimy mocno przy naszéj wierze, w jakiéj się kto urodził; bez zazdrości wszelakoż podajemy rękę, i serce otwieramy każdemu bez różnicy stanu i wyznania a to dla miłości Ukochanéj Ojczyzny naszéj.

Całemu światu wiadome są uczucia i pragnienia wszystkich synów Ziemi naszéj, gdyż to są już wypowiedziane; więc my do tego się odwołując, zaręczamy: że żyć i umierać chcemy z tém uczuciém, jakie każdy mieszkaniec kraju w sercu swoim nosi.

Wiemy, że nietylko do sprawy miejskiéj ale i do sprawy Kraju całego potrzebne są Rady, a do nich ludzie mądrzy i uczciwi, którzyby o wspólném dobru Ojczyzny naszéj radzili.

Dla tego, do czego tylko będziemy wezwani, skwapliwie wszystko z dobrą wolą wypełnimy w karności, albowiem każdą służbę obywatelską mamy sobie za święty obowiązek; - deklarujemy więc przykładać się ze wszystkich sił naszych do tego: żeby bezpieczeństwo utrzymać, również do wybierania ludzi zaufanych z gorliwością przystąpić możemy, aby onych następnie wiernie i uczciwie słuchać, godziwie i oględnie po Bożemu postępując dla dobra i chwały miłéj naszéj Ojczyzny. —

Warszawa d. 28. Marca 1861. r.

(Następują podpisy 179 - Fabrykantów i Rzemieślników)